

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 22.

ZATERDAG 2 JUNI 1923.

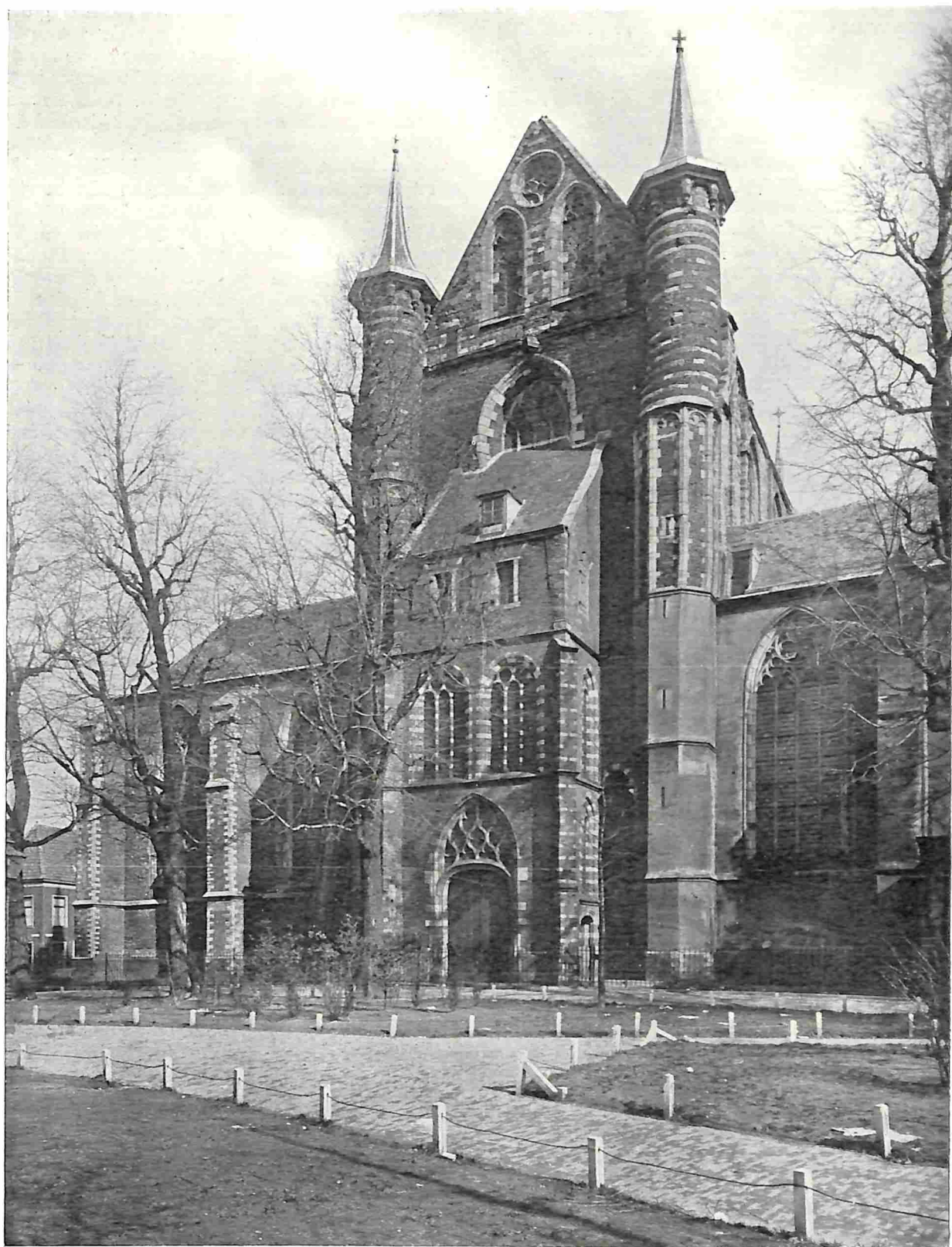

Foto C. Steenbergh.

DE PIETERSKERK TE LEIDEN, GEZIEN VAN HET WESTEN.

BUITEN

Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE PIETERSKERK TE LEIDEN, GEZIEN VAN HET WESTEN, ILLUSTRATIE	BLZ. 253
HET HUIS MET DEN BRONZEN KLOPPER, UIT HET ENGELSCHE, DOOR WILLIAM LE QUEUX (22)	„ 254
BUITENLANDERS OVER HOLLAND'S NATUURSCHOON	„ 255
EEN AMSTERDAMSCH GRACHTGEZICHT, DOOR F. H., GEÏLLUSTREERD	„ 256
DE BOOMVALK (FALCO SUBBUTEO SUBBUTER (L.)), DOOR R. TEPE, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 257—259
FRANS JOSEFSLAND, UIT HET DEENSCH VAN EJNAR MIKKELSEN	BLL. 258
DE ESCH, DOOR PH. A. MEES, GEÏLLUSTREERD	„ 260
DE VLOOT IS VARENSREE (GEDICHT), DOOR D. A. POSTEMA	„ 261
IETS OVER DE DOELINGEBOUWEN TE HAARLEM, DOOR S., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 261—263
VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (IO)	BLZ. 263
HET OUDE STADHUIS VAN ENKHUIZEN, ILLUSTRATIE	„ 264

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men geheve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

Het huis met den bronzen klopper

22) door WILLIAM LE QUEUX.

NADAT zij weer naar binnen waren gegaan, volgde mijn vriend den bezoeker tot zijn woning — Cox's hotel in Jermyn Street. Maar zijn naam kon hij niet te weten komen. — „George Blenkiron logeert daar altijd als hij in de stad is”, zei Preston peinzend. — „Zoo? Dan kan hij ons misschien zeggen wie de man is. Ik zal hem morgen schrijven. Het is zoo'n klein hotel”. Toen vertelde Hopford verder van Mrs. Timothy Macmahon en haar verhouding met Lord Froissart; van Marietta Stringborg en haar man; van Fobart Robertson, wier verblijfplaats zij op het spoor waren; en van Alphonse Michaud, den eigenaar van het Metropolitan detective-bureau. Eén ding wist hij reeds zeker: dat Michaud en Jessica en haar vrienden elkaar kenden. En toch hadden zij elkaar in Dieppe als vreemden begroet. „Wat mij versterkt in mijn meening, dat Jessica en de anderen in verbinding staan met het huis met den bronzen klopper”, zei Hopford. „Dat geloof ik niet”, zei Preston. „Wij hebben het Bureau eenige malen geraadpleegd omtrent Jessica, en zij hebben verschillende dingen omtrent haar aan het licht gebracht”. „Jawel, maar niets van beteekenis. Ik geloof, dat dit bureau twee heeren tegelijk wil dienen. Je herinnert je, dat Mrs. Hartsilver ons verteld heeft, dat Stothert haar en Miss Hagerston heeft getoond wat hij zei, dat het echte paar-lensnoer van Mrs. Strindborg was, en dat het gestolen snoer, dat later bij Miss Hagerston gevonden is, imitatie was geweest? Welnu, ik weet toevallig dat hij toen willens en wetens gelogen heeft”. „Wat is dan jouw theorie?” „Ik denk, dat Jessica en haar vrienden op de een-of andere wijze met het detective-bureau een bende vormen, die een gemeenschappelijk spel spelen. Daarbij komt, dat ik er achter ben gekomen, dat La Planta indertijd betrokken was bij de Verzekering Maatschappij, waarvan Lord Froissart directeur was...” „Neem me niet

kwalijk, dat ik je in de rede val,” zei Preston. „Maar ik heb in Dieppe een Majoor Guysburg ontmoet, die je heel wat van Alphonse Michaud zou kunnen vertellen. Hij moet in Amsterdam veel rare dingen hebben uitgehaald”. „Weet je waar hij te vinden is?” „Hij ging toen naar Amerika, maar hij zal nu wel terug zijn en dan logeert hij in Londen, in Morley's hotel”. „Prachtig dan ga ik hem opzoeken, zoodra ik terug ben. Wij schieten aardig op. Sprak de majoor nog over een diamantendiefstal in Amsterdam? Ik denk 't niet, want de dief is nooit gepakt”. „Juist daarover sprak hij”, antwoordde Preston lachend. „Michaud had ze laten assureeren en het bedrag is onder protest betaald, omdat men het vermoeden had, dat Michaud zelf of zijn helpers, de steenen gestolen hebben”. „Mademoiselle”, zei Hopford, op de vrouwelijke detective wijzend, „heeft in die zaak gewerkt en ze is nog even vast als den eersten dag overtuigd, dat Michaud en La Planta de steenen hebben doen verdwijnen. Maar er was geen grond tot vervolging; er was geen enkel bewijs. Heb ik je al verteld, dat Idris Llanwar een vriend van dokter Johnson is en een tijd lang zijn locum tenens geweest is in Shanghai? Zeg, en vindt je 't niet schitterend dat Johnson en Mrs. Hartsilver samen in het huwelijk zullen treden? Ik vind haar een charmante vrouw. Haar man heb ik ook gekend. 'n Typisch O.-W.-er. Zij heeft niet veel aan hem verloren. Heb jij Sir Stephen Lethbridge gekend?” „Hoe kom je daar zoo op?” vroeg Preston. „In welk verband vraag je dat?” „Geen speciaal verband,” antwoordde Hopford. „Maar er gaat een gerucht, dat een vrouw, een vriendin van Stothert, brieven in haar bezit heeft, door Mrs. Hartsilver aan Sir Stephen geschreven en door Sir Stephen aan haar, en dat zij probeert die aan Mrs. Hartsilver te verkoopen. Ook jouw naam is in verband hiermee genoemd, Preston, wat me doet vermoeden dat Mrs. Jessica er de hand in heeft. Llanwar heeft gisteren een brief van Johnson gehad, waarin deze er bedektelijk over sprak”. Maar Preston antwoordde niet. En om de aandacht van Hopford's woorden af te leiden, haalde hij zijn sigarenkoker voor den dag en noodigde de heeren uit eens op te steken. ☞ Preston en Yootha gingen zoo veel mogelijk van Parijs zien. Zelfs bezochten zij de zonderlinge grotten onder de Rue de la Harpe en de nabijgelegen straten, onder leiding van den Franschen journalist, en zagen de geweldige houten palen waarop de huizen staan die boven deze steengroeven gebouwd zijn. De man van de *Matin* vertelde hun hoe in oude tijden de steenen voor den huizenbouw uit de naaste omgeving van Parijs gehaald waren; hoe de stad langzamerhand tot de buurt dier steengroeven was gegroeid en hoe men het toen nodig had gevonden — om de stadsuitbreiding niet te stuiten — de groeven te overwelden en daarop de huizen te bouwen. „Natuurlijk weten de mensen, die er in wonen, niet, dat hun huizen niet op den vasten bodem staan en kunnen ze nog eens tot hun verbazing zichzelf en hun woningen in de diepte zien verdwijnen,” zei hij lachend. ☞ Ook Hopford begeleidde ze vaak op hun uitstapjes naar de avondvermakelijkheden van Parijs. Een dier avonden vond hij, laat thuiskomend een telegram van zijn chef, waarin deze hem verzocht dadelijk terug te komen. „Ik heb belangrijk nieuws voor je”, luidde het slot.

DERTIGSTE HOOFDSTUK

BLENKIRON'S VERHAAL.

Londen was weer vol, en diners, partijen en bals volgden elkaar voortdurend op. Niet het minst besproken werden wel de feesten, georganiseerd door Mrs. Mervyn-Robertson. Maar noch dokter Johnson en Cora Hartsilver, noch Kapitein Preston en zijn verloofde, noch George Blenkiron ontvingen een uitnodiging. ☞ Toen Hopford een bezoek aan Morley's hotel in Trafalgar Square bracht ten einde een onderhoud te hebben met Majoor Guysburg, vond hij dezen niet thuis. Wel zag hij er een vreemde met geplakt haar, een roode kleur en een opgedraaide snor, die stond ingeschreven als Alphonse Michaud. Hij bleef eenige minuten peinzend staan, en besloot toen George Blenkiron eens op te zoeken, dien hij sinds zijn terugkomst niet gesproken had. Onderweg liep hij op bij den vriend, die op zijn verzoek Stapleton's landhuis „Het Nestje” in Uckfield bespionneerd had. „Zeg,” zei hij, „ik ga een goeden kennis van me opzoeken, Blenkiron, een aardigen vent, die in Cox's Hotel logeert. Ga je mee? Misschien vindt je daar weer den man, dien je van „Het Nestje” tot dat hotel gevolgd hebt” ☞ Blenkiron was op zijn kamer en Hopford en zijn vriend werden dadelijk bij hem binnen gelaten. „Goeden avond, Blenkiron,” zei Harry. „Wij storen

toch niet? Anders zeg je 't maar en dan gaan we meteen weer weg. Ik heb een vriend meegebracht met wien ik je in kennis wou brengen." Dit zeggend ging hij op zij, om zijn vriend de gelegenheid te geven naar voren te komen. ☞ Er volgde een vreemde stilte. Hopford's vriend en Blenkiron keken elkaar zwijgend en verbaasd aan. „Heb ik u niet al eens vroeger gezien?" vroeg de laatstgenoemde ten slotte. „Op den weg van „Het Nestje" naar Uckfield?" De ander glimlachte. „Ja," antwoordde hij. „En ik heb u dien heelen weg tot hier toe gevolgd. Later heb ik getracht uw naam te leeren kennen, maar dat is mij niet gelukt. Neemt u mij niet kwalijk, mijnheer Blenkiron, maar ik wil u wel zeggen, dat ik u gevolgd heb op verzoek van mijn vriend Hopford". Ze barstten alle drie in lachen uit. Zij dronken een glas whisky en spoedig was de vriendschap gesloten. ☞ „Heb je 't laatste nieuwtje omtrent het Huis met den Bronzen Klopper al gehoord?" vroeg Blenkiron na korten tijd. „Nee, wat is 't?" vroeg Hopford levendig. „Alix Stothert, Camille Renoir en een jonge dame uit den eersten stand — haar naam mag ik je niet zeggen — zijn vanmiddag tegen zes uur gearresteerd naar aanleiding van een geval van chantage. Ook anderen zijn er bij betrokken. De namen van drie hunner zal je wel kunnen raden. „J. en Co." Blenkiron knikte. „Prachtig!" riep Hopford uit. „Hoe weet je dat, George?" „Van den Commissaris van Politie zelf, dus 't zal wel waar zijn". ☞ Hopford sprong op. „Mag ik je telefoon gebruiken?" vroeg hij. „Kom naast mij staan, dan telefoneer ik de heele geschiedenis naar mijn blad". „Hopford, blijf zitten!" riep Blenkiron bevelend. „Geen woord van wat ik je gezegd heb, mag in de krant komen, alvorens ik er verlof toe geef. Geen woord! Begrijp je!" „Maar de andere kranten zullen het hebben," zei Hopford nog met den knop van de deur in zijn hand. „Dat zullen ze niet. Dat beloof ik. De Commissaris van Politie, die een intiem vriend van me is, vertelde het mij vanmiddag, en voegde er bij, dat er geen woord van gepubliceerd mocht worden voor de heele bende gesnapt is. Als je het nu in je blad zet, zal je de justitie ernstig tegenwerken. Geloof me, Hopford. Zoo dadelijk komen Preston, Miss Hagerston, Johnson en Cora Hartsilver hier — ik heb ze telefonisch hier ontboden, er bij voegend, dat ik ze iets belangrijks te vertellen had. Wij zullen samen soupeeren. Blijf jij en je vriend dus ook hier". „Zou je nog een mensch meer bij je te soupeeren willen hebben?" vroeg Hopford. „Majoor Guysburg, een vriend van Preston, logeert hier. Hij weet heel wat van een man, Alphonse Michaud, die de eigenaar van het Metropolitan detective-bureau is en die ook in Morley's Hotel logeert. Hij kan allicht een en ander ophelderen van wat in de paar laatste jaren hier in Londen gebeurd is". „Zeker. Schel hem maar op. Maar je vergist je als je zegt, dat Michaud bij Morley logeert. Ook hij is wegens chantage gearresteerd. Bovendien blijkt hij de importeur te zijn van een merkwaardig verdoovingsmiddel, waar je al meer van hebt hooren spreken en dat alleen gemaakt en verkrijgbaar is in Shanghai, Canton en Hankau. Slechts één mensch kent het geheim van dit middel — een Chinees. Zestien jaar geleden werd Michaud veroordeeld tot zes jaar gevangenisstraf in een Fransche strafkolonie wegens poging tot chantage; na zijn invrijheidstelling kwam hij van kwaad tot erger, maar wist zich toch in Engeland te laten naturaliseeren. Later trok hij naar den Oost, vestigde zich als koopman in Canton en maakte kennis met een wijnkoopster te Shanghai, Lucius Stringborg genaamd, die hem in aanraking bracht met Fobart Robertson, Timothy Macmahon, Alix Stothert, Stapleton en vele anderen, natuurlijk ook met Angela Robertson. Maanden verlieden en plotseling verscheen Michaud weer in Londen. Niemand wist echter, dat hij in het geheim het vreemde bedwelmingsmiddel importeerde — natuurlijk met enorme winst. Nu is het in ons land wettelijk verboden dit middel in zijn bezit te hebben. Daarvan maakte Michaud gebruik om chantage te plegen bij zijn eigen cliënten. Hiermee niet tevreden, besloot hij eenige menschen in zijn vertrouwen te nemen. Het waren Marietta Stringborg en haar man, Angela Robertson en Timothy Macmahon. Die vormden de eigenlijke kern van een bende misdadigers, die steeds grooter werd, totdat nu ten slotte —" ☞ De komst van Preston met Yootha Hagerston, bijna onmiddellijk gevolgd door die van Johnson met Cora Hartsilver, maakte een eind aan dit verhaal. Allen waren verlangend het belangrijke nieuws te hooren, zoodat toen Majoor Guysburg binnenkwam, deze een vertrek betrad waar allen tegelijk praatten.

(Wordt vervolgd).

BUITENLANDERS OVER HOLLAND'S NATUURSCHOON.

..... Ik zou willen beweren, dat Holland is het meest aan afwisselingen onderhevige land, dat men kan zien. Zijn bewegelijk en uiterst veranderlijk type is tweërlei; het is dan lachend dan somber; en deze beide eigenschappen volgen elkaar met zulk eene snelheid op, dat ze gelijktijdig schijnen, en de arme reiziger niet weet, of deze natuur hem afstoot of aantrekt. ☞ ... Het binnenkomen in Holland bij den Moerdijk is van eene bekoorlijkheid en van eene onwederstaanbare verleiding. Niets herinnert in dit behaagzieke, zonderlinge land, — bijna tegenstrijdig in zijne groeiende grilligheid —, aan de monotone vlakke van Vlaanderen, dat men zoeven heeft verlaten. Het water is de soeverein van dit land. Het geeft aan dezen grond, welken het met zijn bed beheerscht, het golvend dampachtig bewegelijk karakter; het omhult het bestaan der dingen met een waas van onzekerheid. Is dat stukje grond daar beneden eene werkelijkheid, of is het slechts eene bekoorlijke illusie, verschuldigd aan de samenwerking van water, lucht, nevel en licht?? ☞ ... gordijnen van boomen sluiten vrij regelmatig den gezichtseinder van afstand tot afstand af en schenken aan 't oog eene ruimte, om beurten uitgestrekt en omlijnd. Aan deze gordijnen van boomen hechten zich gewoonlijk, uitgenomen in de middaguren, lichte nevels, die aan het landschap een aanzien geven van droefgeestige zachtheid en gelatenheid. ☞ De zonsondergangen aan zee hebben in Holland niet de pracht en majesteit, welke deze in andere landen toonen, maar ze hebben eene ongeëvenaard weemoedige liefelijkheid. Niets doet treuriger en zachter aan; men zou zeggen, dat de zon gaat sterven. Zij nijgt ter kimme als een stervende, wiens oog eene laatste opflikking uitstraalt en aan de zee zijn afscheidsgroet zendt, omhuld van zulk een smachtenden glimlach, dat het hart erdoor verteederd wordt als door een schouwspel van werkelijke zieltoeging.... ☞ ... Wij kunnen in een paar woorden het type van dit landschap omschrijven: alles is kleur, niets is vorm.

EMILE MONTÉGUT.

Pays Bas. Impressions de voyage et d'art.
Paris Germer Baillière 1869.

..... Er zijn sombere dagen en dan weer vroolijke zonneschijn, spiegelgladde en schitterende wateren en dan weder stormachtige en donker getinte zeeën; er zijn weilanden met hoeven, kanalen met hunne schepen, en de bijna altijd waarneembare beweging van het uitspannel boven die landerijen; altijd de stevige bries der Zuiderzee, die de wolkgevaarten opstapelt, de boomen doet buigen, de schaduwen en de verlichtingen voortstuwt en de molens doet draaien.

EUGÈNE FROMENTIN

Les maitres d'autrefois, la Hollande-Belgique;
Paris Plox en Co. 1876.

..... Het heeft geregend; het uitspannel was veranderlijk; — de wind kwam uit zee met wild getier en eenige bitterheid. Bleeke verlichtingen verzilverden de wolken; onstuimige schaduwen dreven over de vlakten. Bij elke windstoot rimpelde het water in de kanalen, bogen de grashalmen, en de kleine wilgen, heen en weer geschud, wuifden hunne blaadjes om en verkregen een zilverachtiger aanzien; aan den oever van het water bevindt zich zachte modder; verderop is het diepe groen der weiden, waarover plotseling een kille zonnestraal strijkt of gedompeld is in loodblauwe schaduw; overal de symmetrische loop der kanalen, overal voren met grijsachtig water, waarop lichtstralen schitterden, dan verdoofden. In de verte verspreid over de vlakke liggen kleine boerenhuisjes in hunnen krans van boomen, weinig te voorschijn komend, gemelijk, ietwat triestig, met hunne daken met pannen of lei gedekt, aangegeven slechts door een enkelen rooden of witten toets....

EUGÈNE FROMENTIN.

Revue des deux mondes 1908.

Foto C. Steenbergh.
GEZICHT VAN DEN BINNEN-AMSTEL OP DEN GROENBURGWAL EN DEN TOREN DER ZUIDERKERK.

EEN AMSTERDAMSCH GRACHTGEZICHT.

DE schoonheid der Amsterdamsche grachten blijft ondanks het optrekken van nuchtere, kunstlooze pakhuizen van steen tusschen de statige huizen met haar sierlijke kroonlijsten onaantastbaar. Want toen wij één dezer dagen, midden-uit het stratenlawaai van voorbij-bolderende vrachtauto's met snoevend-toeterende signalen, van het Rembrandtplein af, de Halvemaansteeg door en de brug overgingen, de korte huizenrij (tusschen Kloveniers- en Groenburgwal) passeerden, — menig Amsterdammer weet zelfs niet, dat dit deel als 't „s-Gravelandsche Veer" wordt aangeduid! — kwamen we op den Groenburgwal stil te staan, waar ons oog getroffen werd door de Oude karakteristieke schoonheid van den houten wipbrug over het troebel-groene water, waar de wind langs streek en het schubbig rimpelde, terwijl het levende en frissche boomen-groen zwierig heen en weder wiegelde onder de schuimende en zeilende wolken aan de blauwe lente-lucht. ☼ Het was hier, dat wij den Zuiderkerktoren zagen oprijzen achter de huizen van de Raamgracht, en wij leefden met onzen geest even terug naar den tijd toen Hendrick de Keyser als bouwmeester van deze kerk „leven gaf aan marmer en metaal", toen Hemony met klokkeklank de lucht vervulde van geluid, toen de grachten of graften burgwallen werden genoemd waar de Amsterdamsche vrouwen water kwamen scheppen, hetwelk kenschetsend „burgwalwater" werd genoemd. ☼ In dezen tijd, nu men op bepaalde plaatsen van Amsterdam den indruk krijgt, dat het groote, bewegende Leven geen leven is, maar een haastige gang naar den dood, dat de dichter met zijn „Chinesische Flöte": „Schnell ins Grab das ist das Allerbeste!" waarheid pijpte, is een poeze rust op één der Amsterdamsche grachten met de wijde perspectieven, met de koepelende steenen bruggen, met de verrukkelijke verdubbeling van het Beeld, in den waterspiegel, voor den man van Buiten een zeldzame gebeurtenis. ☼ En toch, hoe aantrekkelijk! Want het zijn niet de puffende en ronkende motorschuiten, die het schoon verhoogen, het is niet dat kale, vierkante, houten gebouwtje van de Gemeentebelastingen — links op onze afbeelding — dat genoegelijk aandoet bij het tril-levende water van den forschen Amstelstroom, neen, het zijn de bijna vergeten grachten met de donkere, intieme, schaduwplekken, met de heldere, stevige huizenstoepen waarop van tijd tot tijd een mensch moet verschijnen, dat u denken doet aan de Wed.

de Bas of waarvan een figuur als De Ruyter dient af te dalen. ☼ De burgwallen, — en er zijn nog al eenige in Amsterdam! — waren, zooals bekend is, de omwallingen van een burg of kasteel. Bij elke omwalling was een uitgegraven diepte met water gevuld. En naar de overlevering vermeldt, ging de naam burgwal over op de watergracht rondom den burg. De poorters, die dicht op elkander woonden, streefden in alles den adel na. Als de baron zich met zijn burgzaten binnen gracht en ringmuur insloot, waarom zouden de poorters het dan ook niet doen? De stad was in samenstelling gelijk aan die van den burg, de bewoners noemden zich burgers, de overheden burgemeesters, meesters van den burg. Dit is de verklaring die Jan ter Gouw in zijn Amsterdam geeft en die zeer aannemelijk is. ☼ Moge in de huizen-complexen van den lateren tijd een breede monumentale bouw-stijl aanwezig zijn, gelijk- en gelijkvormigheid in de vakken en onderdeelen te constateeren vallen, in de 17e eeuwse grachthuizen vertoont de gevel, met bloemfestoenen, guirlanden van beeldsnijwerk, een Fantazie waarbij het moderne kil en naakt afsteekt. Beschouwen wij de groote gracht-paleizen, die, van binnen met „overkostelijke vercierselen gemaakt", met „Marmeren-muren, Albasten-posten en vloeren; de kamers behangen met overkostelijke Tapitzerijen, of met Goudt en Zilverleër," langzamerhand verdwijnen en waarvoor in de plaats verschijnen Burchten van Beton en Sten, dan weten wij, dat de schoonheid aan onze grachten gesloopt wordt, dat de Fantazie gevluht is en de Hollander met zijn voeten op den bodem der werkelijkheid stáát. ☼ Wij weten, dat de groeiende Realiteit zich verwijdt en uitbouwt. We kunnen niet eeuwig in huizen met fraaie kroonlijsten aan kleurige grachten leven. En toch, als wij een stuk stadsdeel aanschouwen als het boven omschrevene, en het carillon van den Zuidertoren tinkelt blijë wijzen over de wijde stad, als een sneeuw witte poes met barnsteen-gelè oogen genietend tuurt achter één der hooge vensters van het met zonnelicht bespeelde, 17e eeuwse Huis, als wij het gezonde gezicht van een struische deerne zien bloeien in het sterke daglicht, hoeveel verkieselijker is dit, dan het nare, het leven schijnt gedooft. ☼ De Amsterdamsche grachten met haar torens zijn het zien en ervan genieten overwaard. En wie, zooals schrijver dezes, er lust toe gevoelt, beklimme eens den Zuider-toren en stijge 79 Meter oftewel 242 treden

de lucht in om van den tweeden omloop een schitterend en wijd gezicht te hebben over de wijdvermaarde stad. Van daar

Ziet men den Amstel glijën
Door brugboog naar geboomte,
Waar 't melkzwaar vee ter weie,
In beemd ligt en in loomte;
Als langs zijn kleurige waterbaan,
Zoo zomer-zwoel en mooi,
De mijmerzieke blikken gaan
Naar 't liefelijke Gooi!

☞ Om in rijmend rhythme te blijven: dit vers is niet van Vondel, het is van Jac. van Looy. Toch zijn er niet veel moderne dichters geïnspireerd geweest door de schoonheid der grachten, al heeft Frans Bastiaanse in zijn „Natuur en Leven” enkele fijn-teekenende en stemmige stukjes in sonnetvorm gegeven. Doch ze zijn niet specifiek-Amsterdamsch. Hier zijn enkele strofen:

Vervloeiend onder 't zomerloof der boomen,
Daalt schemer op de vlakke cingelgracht,
Een schip, met licht in top, drijft voort in loome
Deining, zwaar, zwart, tot half den mast bevracht.

Van 't donkerend vlonder, laag aan 't water, komen
Twee vrouwen met 'n mand, ze lachen zacht,
Waar al geluiden als in vage droomen
Verklinkend, vallen in wind-stillen nacht.

☞ Dit geeft wel zuiver en teeder de innige stemming weer van het gracht-beeld, al zijn de vlonders in Amsterdam schaars!

F. H.

DE BOOMVALK.

(FALCO SUBBETIO SUBBUTER) (L.)

WAS ik in de laatste jaren meermalen in de gelegenheid, een Torenvalk bij zijn kleine of grootere jongen op den horst te kunnen fotografeeren, het vinden van een Boomvalkhorst scheen buitengewoon moeilijk, totdat mij in den loop van den zomer 1918 door een jachttopzichter onder Voorst zulk een horst werd aangewezen in den top van een denneboom, aan den rand van een tamelijk groot dennebosch onder Klarenbeek (G.)

☞ Na een broedtijd van minstens vier weken waren de beide eieren, die het nest bevatte en die door het Boomvalkwijfje zorgvuldig werden bebroed, uitgekomen en lagen er twee grauwwitte donsballietjes in het nest, die door de goede zorg van beide oude Boomvalken spoedig tot aardige en dappere roofriddertjes opgroeiden en waarmede ik spoedig zulke goede vrienden was geworden, dat ze hoegenaamd geen angst meer voor mij hadden. Ook de beide ouden hadden reeds spoedig in de gaten, dat ik hun jongen hoegenaamd geen kwaad wilde doen, zoodat ik deze dan ook van uit mijn schuilplaats heb kunnen fotografeeren, telkens wanneer ze in mijn tegenwoordigheid voedsel aan hun jongen brachten. ☞ Van mijn onder den grond aangelegde schuilplaats uit heb ik niet alleen het doen en laten der beide jongen gedurende eenige dagen kunnen nagaan, maar ook van beide ouden kunnen opmerken, dat ze zeer goed wisten, waar die schuilplaats zich bevond en wanneer ik deze had bezet, want alleen wanneer een mijner helpers mij vergezeld had en mij weer had verlaten, zoodra ik mijn schuilplaats, den observatiekuil onder den grond, had ingenomen, waagden ze het, hun jongen te komen voederen in de meening, dat de kuil verlaten was. Was ik echter alleen en zagen ze niemand het bosch verlaten, dan waren ze niet of maar zelden te bewegen, hun jongen te komen voederen, en kwamen ze toch na lang wachten, dan was het onder protest, dat ze door luid geschreeuw tot uitdrukking brachten. Zoodra ze toch alles veilig achtten waren ze volkomen stil, maar zoodra iemand het bosch naderde, waarin ze zich heer en meester

Foto R. Tepe.

BIJNA VOLWASSEN JONGE BOOMVALKEN.

waanden, gaven ze hun misnoegen daarover niet alleen door luid en aanhoudend geschreeuw te kennen, maar ook door vlak boven het hoofd van den vermeenden rustverstoorder heen en weer te vliegen en vinnig op dezen omlaag te stooten.

☞ Alvorens over te gaan tot een nadere beschrijving van den Boomvalk wil ik nog opmerken, dat het mij opgevallen is, dat de door mij geobserveerde en in beeld gebrachte Boomvalken aan hun jongen, toen deze meer dan halfwassen waren, elken dag jonge of oude Vleermuizen brachten, die ze zooals ze dat gewoon zijn te doen, in de vlucht buit maakten.

☞ De Boomvalk is bij ons Zomervogel, want in April komt hij hier aan, om ons in October weer te verlaten. Ook op den trek komt hij bij ons voor en broedt hij bij ons in de meeste boschrijke streken. Van hem zijn de wicken langer dan de staart. De zwarte wangstreep is breed en steekt zeer af bij de witte wangen. De nek is witgevekt, de bovendeelen zijn ongevekt. Borst en buik vertoonen donkere lengtestrepen. De schenkels zijn roestrood, en de onderzijde van den staart is van roestroode banden voorzien. Washuid en pooten zijn geel, de teenen zijn zeer lang en dun. Oude mannetjes zijn van boven aschblauw, de schenkels zijn roestkleurig en de borst is wit met zwartbruine lengtevlekken. Jonge vogels zijn van boven zwartbruin met geelbruine vederzooimen. De nek is geelachtig wit gevlekt, het onderlijf bleek roestgeel met donkerbruine lengtevlekken, de staart is van onderen vuilwit met smalle, donkerbruine dwarsbanden, pooten, washuid en oogholten zijn lichtgeel. Het iets grootere wijfje is van boven meer zwartbruin, aan de borst iets meer en dichter gevlekt, maar overigens van bijna gelijke kleur als het mannetje. ☞ De Boomvalk bewoont het gematigde en warmere Europa en behoort onder de trekvogels, die, zooals reeds gezegd werd, ons in den herfst verlaten. Hij bouwt zijn horst het liefst in

Foto R. Tepe.

BIJNA VOLWASSEN JONGE BOOMVALKEN.

grootte en kleine bosschen en dan gewoonlijk aan den zoom, en dan op oude, hooge boomen meestal nabij of in den top. Het nest bestaat uit takjes, boomworteltjes, mos en haren. De twee tot vier eieren vertoonen op een roestgeelachtigen of bruingeelachtigen grond, talrijke bleeke, bruinroode stipjes en krasjes, maar zijn ook niet zelden donker bruinrood, met vele vlekken. Soms is de grondkleur ook wel wit met een trekje in 't groene. De teekening er van is soberder en minder uitgewischt, dan die van Torenvalkeieren, die er overigens heel veel op gelijken. Hun vorm is kort eivormig, zelden slanker, de schaal fijnkorrelig en tamelijk glad. De jongen, die na een broedtijd van drie tot vier weken te voorschijn komen, zijn met grijsachtig witte donsveeren bedekt. ☒ Jonge, volwassen Boomvalken worden soms, evenals Zwaluwen, in de vlucht door de ouden gevoerd, wat zeer eigenaardig is. Deze betrekkelijk kleine, maar zeer moedige Valk mag een Slechtvalk in 't klein genoemd worden, want zijn behendigheid, schrandereheid en vlugheid zijn bewonderenswaardig. In de vlucht is hij te kennen aan zijn lange, smalle, puntige en ietwat gekromde wiken, en zittend, aan de witte keel en de breede, zwarte wangstrepen. Hij vliegt zeer licht en pijlsnel in den waren zin van het woord, van alle roofvogels wel het snelst. Zijn stemgeluid is een luiddinkend „goet, goet, goet.” ☒ De gevederde kleine bewoners van het woud laat hij met rust, des te meer vervolgt hij echter de kleine vogels in het vrije veld, waarvan hem zelfs de allervlugste nog niet vluggenoeg af zijn. 's Morgens vertoont hij zich tamelijk laat, vliegt eenige malen om het bosch heen, laat z'n stemgeluid hooren en trekt dan, nadat de zon is opgegaan, het veld in. Z'n dagelijks voedsel bestaat uit leeuweriken, zwaluwen en alle kleine veldvogels, strandplevietjes, jonge wulpen, jonge patrijzen, kwartels, spreeuwen, sprinkhanen, kevers en andere grootte insecten en ook wel vleermuizen. Krengen worden nimmer door hem aangeraakt. Hij vangt alle vogels in de vlucht, nooit in den zit. Boven uit de lucht stoot hij met grootte kracht in scheeve richting op z'n buiter en wel met zulk eene buitengewone snelheid, dat men niet in staat is, z'n gestalte te herkennen. De Zwaluwen, die de meeste andere roofvogels met een hoonend geschreeuw plagen en vervolgen, zijn voor hem zeer bevreesd, omdat ze zeer goed weten, dat zijn vlucht de allersnelste is. Met groot lawaai weten ze zich gewoonlijk tot een troep of zwerm aaneen te sluiten en zoo zwaaien ze zich dan hoog de lucht in of vliegen in 't riet, om zodoende aan zijn klauwen te ontkomen. Openkele vrij in 't veld vliegende zwaluwen maakt hij gaarne jacht en vangt hij die door er vier tot tienmaal naar te stooten. Stoot hij echter al te dikwijls mis, dan wordt hij moe en trekt af. Een opmerkzaam waarnemer kan het direct aan de kleine vogels maar vooral aan de zwaluwen zien als er een Boomvalk in de buurt is. In alle richtingen vliegen ze dan heen en weer en spoedig zijn ze overal verdwenen, waar ze even te voren nog vroolijk rondvlogen. Van zwaluwen en leeuweriken schijnt hij wel het meest te houden. In streken, waar Boomvalken geregeld voorkomen, kan men de jacht op zwaluwen dikwijls heel goed te zien krijgen, vooral in Augustus en September, wanneer ze zich reeds voor de grootte reis naar het Zuiden vereenigd hebben. Dikwijls jagen mannetje en wijfje gemeenschappelijk en kunnen elkaar dan later om den gevangen buit niet meer verdragen; ze vechten dan met elkaar, zoodat de gevangen vogel dikwijls weer ontsnapt. Van

alle vogels schijnt hij de leeuweriken wel het liefst en het meest te vervolgen, want deze zijn zoo bang voor hun erf-vijand, dat ze zich wel uit louter angst en schrik als verlamd ter aarde laten vallen, zoodat men ze zou kunnen oprapen, wanneer ze in hun doodsangst tot den mensch hun toevlucht nemen of tusschen de pooten der paarden invallen. Zien ze een Boomvalk in de verte verheffen, dat ze door het mensche-zulk een hoogte in de lucht verheffen, dat ze door het mensche-lijk oog niet meer zijn waar te nemen. Op zulk een hoogte kunnen ze door den valk niet meer overvlogen worden. ☒ Hoe schrandere en listig deze kleine maar buitengewoon schadelijke roover is, moge blijken uit zijn onbeschaamdheid om een den jager vergezellenden patrijshond op de zoek-jacht te volgen, bijna zonder wiekslag boven hem te blijven zweven en zodoende elken leeuwerik of anderen kleinen vogel, die door den hond opgejaagd wordt, te bemachtigen. Elk weidelijk jager zal dan ook goed doen, ook op hem, wegens zijn buitengewone schadelijkheid, van de kraaienhut uit, met behulp van den Oehoe ijverig jacht te maken.

R. TEPE.

FRANS JOSEFS LAND.

WEDLOOP MET EEN BEER.

☒ Jeugd was het en onbezonnenheid, die over de witte zeeëngten en straten tusschen de Frans Josefs-eilanden reed — bruisende levensmoed en jacht naar avonturen, die daarginds hoog in het noorden zich uitvierde, en die lachend en jubelend over het ijs en de vastgestampte sneeuw heen vloog. ☒ En er was voorjaar in de lucht. ☒ Het was niet meer dan drie weken geleden, dat de geheele troep op den top van een berg geweest was — omstreeks den middag — vol spanning uitzieende naar het eerste schijnsel van de zon, die onzichtbaar geweest was — meer dan een jaar lang, zooals het onleek. Ja, het was slechts drie weken geleden, dat we daar boven hadden gestaan, zwijsend en onder den indruk van de betooverende kleurenpracht, die zich om ons heen ontplooidde en die leven en schoonheid gaf aan de mat-witte sneeuwvlakten en de sombere berggevaarten. ☒ Wij zagen hoe de toppen der bergen een zachtrose kleur kregen, hoe meer het naar den middag liep, en hoe de hemel begon te gloeien; wij zagen de roze kleur donkerder worden hoe verder die over de bergen naar beneden trok, wij zagen de eenzame, nietszeggende sneeuwvlakte aan onze voeten dezelfde schitterende kleur aannemen, en plotseling kwam er leven in — er kwamen sneeuwwhoopen voor den dag, er vertoonden zich diepe gaten, terwijl wij in het strakke winterlicht de sneeuw voor glad en effen gehouden hadden; het land kreeg karakter — door den rose gloed, waarmee het overgoten werd. ☒ Hooger steeg de zon. Er brandde ginds in het zuiden een fel-geel vuur, en een bundel licht steeg hoog ten hemel boven den eenigszins neveligen horizon. Nog hooger kwam de zon, een flauw schijnsel, een zonnestraal, en lange, eindeloos lange slagschaduwten vielen plotseling op het rose-scheen ons de zon — voor het eerst na vier maanden — wij waren nu niet meer zonder schaduw, neen, wij wierpen schaduwten af en flinke grootte zelfs — naar het noorden wezen ze, ver, ver noordwaarts — in het oneindige naar het scheen, in de richting van het doel, dat wij voor ooggen hadden — de Noordpool. Zwijsend stonden wij de pracht

Foto R. Tepe.

BOOMVALK BIJ ZIJN DONSJONGEN.

het naar den middag liep, en hoe de hemel begon te gloeien; wij zagen de roze kleur donkerder worden hoe verder die over de bergen naar beneden trok, wij zagen de eenzame, nietszeggende sneeuwvlakte aan onze voeten dezelfde schitterende kleur aannemen, en plotseling kwam er leven in — er kwamen sneeuwwhoopen voor den dag, er vertoonden zich diepe gaten, terwijl wij in het strakke winterlicht de sneeuw voor glad en effen gehouden hadden; het land kreeg karakter — door den rose gloed, waarmee het overgoten werd. ☒ Hooger steeg de zon. Er brandde ginds in het zuiden een fel-geel vuur, en een bundel licht steeg hoog ten hemel boven den eenigszins neveligen horizon. Nog hooger kwam de zon, een flauw schijnsel, een zonnestraal, en lange, eindeloos lange slagschaduwten vielen plotseling op het rose-scheen ons de zon — voor het eerst na vier maanden — wij waren nu niet meer zonder schaduw, neen, wij wierpen schaduwten af en flinke grootte zelfs — naar het noorden wezen ze, ver, ver noordwaarts — in het oneindige naar het scheen, in de richting van het doel, dat wij voor ooggen hadden — de Noordpool. Zwijsend stonden wij de pracht

aan te zien, wij zagen de rose kleur verbleeken en wij zagen er een schel wit voor in de plaats komen; wij zagen hoe de sneeuw leven kreeg, zagen die glinsteren en schitteren, alsof ze met ontelbare diamanten bezaaid was, — en toen barstte er een lofzang van een groep jonge menschen los: „Geprezen zij de zon — de zon is gekomen, heerlijke zon, verkondiger van het voorjaar, je verjaagt den kouden, donkeren winter, je brengt licht en spreekt ons van warme streken, je brengt alles, waarvan we in de harde wintermaanden gedroomd hebben, — nu is het uur der verlossing gekomen, weldra trekken wij er met onze sleden op uit, ver naar het noorden, langs ongebaande wegen, die jouw licht bestraalt”. En lachend, zingend, vol vreugde, gleden wij op ski's de rots af, dalwaarts naar de kust, naar ons schip, ons huis, dat met vlag en wimpel getooid de zon op zijn manier welkom heette. Nu waren wij op reis, naar het noorden, wij legden depôts aan voor de lange reis in het voorjaar en hadden nog niet zoo lang gesleed, dat het eentonig geworden was. Al het koude en onaangename, dat dergelijke proviand-transporten kenmerkt, viel weg, omdat ze nog den gloed van het nieuwe hadden en wij gedragen werden door onze groote kracht en onzen levensmoed. Wij hadden onze sleden op het ijs gelost en waren op weg naar huis langs het reeds gebaande spoor. Wij zongen en wij lachten, wij voelden ons zoo vroolijk en zoo licht, doordat wij zoo kort geleden van den zwaren last van den winter bevrijd waren — wij riepen elkaar toe, wij joedelden en luisterden naar de echo in de bergen, wij reden naar huis, ons schip en het avondeten tegemoet, ieder lag op zijn slee, staarde omhoog naar den azuurblauwen hemel, en voelde zich doortrokken van de warmte van de stralende, jonge zon — wij vlogen als het ware over het land, door tien of elf honden voortgetrokken, die uitgelaten van vreugde met de staarten omhoog voortliepen, al keffend en blaffend, met glinsterende oogen en de tong uit den bek. Ik reed in de voorste slede, en aan den aanvoerder van mijn honden, die goed een spoor volgen kon, liet ik alles over, het weer was te mooi en ik te lui om iets anders te doen dan van tijd tot tijd een schreeuw, een aanvurend geroep te laten hooren, dat mijn honden harder deed galopperen, luider deed blaffen, van vreugde over hun vaart deed huilen. Het ging er zoo vlug over heen als maar mogelijk was, en ik was zoo langzamerhand begonnen te denken, dat het misschien wél zoo verstandig was langzamer te rijden — vooral als de leiding geheel aan de honden overgelaten was; ik hield mijn woorden van aansporing voor me, — het verheugde geblaf der honden was het eenige, dat de stilte verbrak. Maar plotseling zwegen zij alle. — „Heerlijk”, dacht ik, „dat gehuil is eigenlijk akelig om aan te hooren — ach ja, wat heeft men het hier toch goed — wie weet, of ik niet een beetje zou kunnen slapen,” — toen — ja, als ik zei, dat ik in de hoogte vloog, is dat een te zwakke uitdrukking, ik kan in woorden de beweging niet weergeven, die ik plotseling uitvoerde — of ja, toch, — ik geloof, dat ik het weet, een man, die in den loop van een kanon gestopt is en de lucht ingezonden wordt zooals die beroemde Zweedsche konstabel, komt ongeveer even onverwacht in beweging als ik — want plotseling voelde ik, dat de slee een geweldigen schok kreeg — ik werd hoog in de lucht en daarna zijwaarts geslingerd, terwijl een gehuil van elf honden de aangename stilte verbrak. Groote goden! wat

een spektakel — en ik droeg ook mijn aandeel er toe bij, en het waren geen liefkozingsnamen, die ik uitriep, terwijl ik, met mijn linkerhand vasthangend, over de harde sneeuw gesleept werd met een vaart, die me nog doet rillen. En toch kregen we nog meer vaart. De honden huilden, keften, blaften, en ik stootte de vreeselijkste vloeken uit, die ik kende, terwijl ik intusschen probeerde mij op de slee te trekken — maar sneller, nog sneller ging die voort. „Maar honden toch, jullie ellendige dieren, duivelstuig, staat toch stil, staat toch stil!” Nu, ten lange leste kwam ik dan toch op de slee, waaraan ik mij stevig vastklampte, terwijl ik even uitblies van die krachtsinspanning, en toen begon ik mijn ledematen uit te rekken en uit te strekken om te onderzoeken of er iets gebroken was; maar alles had het goed doorstaan, nu kon ik rustig rondkijken. Ik reed over een effen sneeuwvlakte, en toen ik mij omkeerde om naar mijn makkers te kijken, zag ik ze ver achter mij — zij volgden het spoor, dat wij verlaten hadden. „De hemel mag weten wat mijn honden bezielt,” dacht ik, want vlugger ging het er over heen, steeds vlugger, de sneeuw vloog

op zij van de slee uit, en voor mij had ik een bosch van elf ruige hondenstaarten, die recht overeind stonden en trilden van spanning. Het was duidelijk, dat de honden iets ontdekt hadden,

dat nog voor mij verborgen was, maar wat het ook was, het had zooveel macht over hen, dat zij volkomen doof waren voor mijn bedreigingen met een flink pak ransel, als ik weer het commando over mijn span had.

Maar tot zolang moest ik het overgeven. „Nu ja, zij zullen wel weer bijdraaien,” dacht ik, „het is het best, dat je blijft waar je bent, want het zou geen pretje zijn op je eigen beenen naar huis te moeten draven”, en zoo klampte ik me vast zoo stevig ik kon en dacht er over na wat dit alles toch kon beteekenen. En steeds wilder vaart hadden wij. De

honden vlogen voort, met den snuit naar den grond, en in vollen ren; maar ik was jong, ik was in opgewekte stemming en voelde

het voorjaar in mijn aderen, het was eigenlijk heerlijk met zoo'n vaart te rijden. Mijn muts had ik verloren, de wind blies door mijn wapperende haren, en de sneeuwvlokken zweepten mij in 't gezicht — maar nu was ik in

vuur geraakt, het voorbeeld van de honden was aanstekelijk, ik was even dol als zij, ik vond het heerlijk er over heen te vliegen, over de groote vlakte, als de stormwind, zoo maar op goed geluk af. Maar plotseling ontdekte ik wat de reden was van de wilde jacht van de honden. Vóór ons, op een drie-, vierhonderd meter afstands, liep iets, iets geelachtig wits. Ik hield mijn hand boven mijn oogen en tuurde — wat is dat? — een hond? — neen, daar is het te groot voor, wat dan? een wolf? — ook niet, zoo liep een wolf niet, zooals dat daar voor ons uit, met zulk een waggelenden, maar toch vluggen gang — maar — neen maar, voor den drommel: „Hallo honden, loopen, trekken al wat je kunt — dat daar vóór ons is een beer!” En we vlogen voort, de sneeuw kraakte onder de slee, de honden jankten luid van spanning en hun flanken gingen uit en in als blaasbalgen, ik gilte als een wilde en zwaaide mijn lange zweep, die door de lucht zwiepte en op de ruggen der honden neerkwam en ze aanvuurde — „voort, voort, vlugger, loopen, trekken, alsof de duivel ons achterna zit.” Maar de beer liep hard, hij moest voor zichzelf zorgen. Zijn lange pooten slingerden uit naar beide kanten, zijn kop schudde onrustig heen en weer, het

Foto R. Tepe.

BOOMVALK BIJ ZIJN DONSJONGEN.

zwane, logge dier liep half in een drafje, half springend over de sneeuw, buiten zichzelf van schrik over het huilende monster daar achter hem — „loopen, honden, al wat je loopen kunt, daarginds is berenvleesch, ” — en zwiepend vloog de zweep over de galopperende dieren. ☒ De afstand tusschen ons was teruggebracht tot honderd meter — het zag er naar uit, dat wij in den wedloop op leven en dood de overwinning zouden behalen — het ging om het leven van den beer natuurlijk, het kwam geen oogenblik bij mij op, dat het anders zou kunnen zijn — zoo aanmatigend zijn wij menschen nu eenmaal, hij moest er aan gelooven, ik zag zijn huid al bij mijn moeder in de huiskamer liggen. — „Hallo, honden, vooruit, vlugger, vlugger, we hebben hem bijna ingehaald”. ☒ Terwijl ik mij zoo goed als ik kon in evenwicht hield op de lichte slede, die als een bal over de oneffenheden van de sneeuw heenvloog, met een touw om mijn linker pols geslagen, stond ik voorovergebogen op de slee en zwaaide met mijn zweep. Vijftig meter was nu de heele afstand tot den beer, en steeds wonnen we terrein, maar de honden konden bijna niet meer — „kom, honden, nog een spurt, dan zullen we wel weer verder zien, loopen, loopen uit alle macht!” ☒ Wij waren nu op schotafstand, ieder oogenblik kon ik verwachten, dat de beer omdraaien zou en het armzalige gedierte, dat hem achtervolgde, met een slag van zijn zware pooten zou vermorzelen, en ik bekoelde, ik was niet meer zoo overmoedig — het was mijn eerste beer — ik overlegde — nu is het oogenblik gekomen, dat je het best doet je geweer ter hand te nemen. ☒ Ik wond het touw om mijn lijf, beide handen had ik noodig om het geweer te hanteren, ik bukte mij om het uit de slede te nemen — toen, — ja, waarom zou ik het verzwijgen — mij een rilling door de leden ging en ik het op mijn hoofdhuide voelde prikken, ik durf er bijna op zweren, dat mijn lange haren recht overeind stonden, het koude zweet parelde op mijn voorhoofd. „Hei! honden, stilstaan, stilstaan voor den drommel, mijn geweer heb ik verloren!” ☒ Maar neen, de honden vertrouwden op mij — op de onoverwinnelijkheid van den mensch, huilend ging het over de sneeuw, ik vond plotseling, dat de afstand zoo angstig klein geworden was. — „Honden, staat toch stil, blijft toch staan! nu is het genoeg, ik vind het nu mooi genoeg, ik doe niet verder mee!”

(Slot volgt).

Uit het Deensch van EJNAR MIKKELSEN.

DE ESCH.

VAN onze eerste rangs boomen is de esch wel de minst bekende. En toch bezit ons land fraaie exemplaren van dit soort. Zoo staat er in het stadspark te Sonsbeek b.v. een van 35 M. hoogte en 2.30 M. stamomtrek, terwijl een tweede, ofschoon slechts een goede 20 M. hoog, zelfs nog iets dikker is. ☒ Dit zijn de gewone esschen, want we bezitten twee groepen esschen, gewone en bloem- of pluimesschen. Bij de gewone zijn de bloemen, die vóór de bladeren verschijnen, zeer onaanzienlijk. Het zijn kleine knopjes, rood, bruin of zwart, op groene stelen en in pluimen geplaatst. Daar de manlijke bloemen gewoonlijk op afzonderlijke planten voorkomen,

spreekt men van Mannetjes-esschen en Vrouwtjes-esschen. Wie goed oplet, zal bij de esschen eenzelfde habitusverschil opmerken als bij de kastanjes, n.l. dat er boomen zijn met losse kroon en vrij rechte takken, die men van hun punt van ontstaan over tamelijken afstand met het oog kan volgen, en andere met herhaaldelijk gevorkte takken, die slechts korte rechte eindjes vertoonen en die de kroon tot een waar wirwar van takken maken. De eerste zijn de Mannetjes, de laatste de Vrouwtjes, en het verschil in uiterlijken vorm, dat vooral 's winters in 't oog valt, is gemakkelijk te verklaren. De Mannetjes-esch bloeit n.l. in hoofdzaak uit de zijknoppen, zoodat de eindknop ieder jaar gelegenheid heeft zich te verlengen tot een tak, terwijl de Vrouwtjes-esch uit de eindknoppen bloeit, waardoor aan een verder uitgroeien van den knop tot tak voor goed een einde wordt gemaakt. Is men wat intiemer met onze boomen bekend, dan merkt men al gauw dergelijke voor een leek onverklaarbare verschillen op en begint de natuur zelfs op een kouden, killen

Decemberdag voor ons te leven en tot ons te spreken. Maar, daartoe is noodig dat we eerst wat meer van de zaak af weten, d.w.z. vooral van het *leven* der planten af weten, dan gewoonlijk in de plantenboekjes staat. Eigen waarneming en dan maar altijd vragen „waarom?” brengt ons echter in deze een heel eind. ☒ Na dit slippertje op zijpaadjes, keeren we terug tot onze esschen. Veel, veel meer in 't oog springend dan de gewone esch, is de pluimesch, waarvan helaas de meeste niet erg geschikt zijn voor ons klimaat. Zij vragen een hoogen, drogen grond en dit is dan ook de reden, dat men ze in 't Oosten van ons land meer vindt dan in 't Westen. Arnhem b.v. heeft ze in het z.g.n. Burgemeesterskwartier zelfs met goed gevolg als straatboom aangeplant. ☒ De bloempjes der pluimeschen, ofschoon op zich zelf ook zeer onaanzienlijk, onderscheiden zich van die der gewone esschen, doordien zij in 't bezit zijn van een kelk en vier witte kroonblaadjes, die langer zijn dan de meeldraden. Verder staan ze in groote pluimen en verschijnen ze kort na de bladeren. De pluimen van *Fraxinus Ornus* bereiken wel een lengte van 12 c.M. bij een breedte van 10 c.M. en daar de kleine witte welriekende bloempjes

gedrongen staan langs de vertakkingen van zoo'n pluim en een bloeiende pluimesch over zijn geheelen buitenkant vaak met pluimen is bezet, kan men zich indenken, dat zulk een boom in Mei of Juni, als hij volop in bloei staat, een wonder-mooi gezicht oplevert ☒ Met een derde soort esch heeft menigeen vermoedelijk wel eens kennis gemaakt zonder het zelf te weten. In stadsparken en plantsoenen treft men soms boompjes aan met schitterend goudgeel blad. Dit is de Goudesch. Vooral in den herfst als de bladeren heldergeel verkleuren, maakt deze boom den indruk, alsof hij het zonlicht in zijn kruin gevangen houdt

PH. A. MEES.

Ontvangen boeken.

De firma Capi zond ons haar uitgave „Fotografeeren kan iedereen”, beknopte handleiding voor den amateur-fotograaf, met tal van nuttige werken.

BLOEIENDE ESSCHETAKKEN.

DE VLOOT IS VARENSREE.

De vloot is varensree. Op bolle zeilen glijdt als een ranke vogel schuit na schuit met lichten gang den mond der haven uit om in de wijde ruimte weg te ijlen.

Zij zoeken haar, de zee, hùn zee, bij wijlen hun vijandin, als wind- en golfgeluid rondom hen loeit, door 't siddrend touwwerk fluit en wolken woest de grauwe lucht doorijlen.

Maar nu lokt zij hen aan, nu golven kruiven op 't deinend vlak, waarover luchten huiven, diepblauw en hoog, doorglansd van zonnegloed.

Nu klieven zij haar schuim-bekuijfte golven en vinden buit, diep uit haar schoot gedolven, waarmee ze huiswaarts gaan, met vreugd begroet.

D. A. POSTEMA.

IETS OVER DE DOELEN- GEBOUWEN TE HAARLEM.

STEDEN van eenige beteekenis hebben ten onzent veelal een „Doelen” — Doelengebouw, Doelenstraat, Doelen-hotel, Doelentuin, — en dat kan ons niet verwonderen, indien men zich slechts even herinneren wil, dat de „Doelen” de plaats was, waar de schutters, de weerbare mannen, zich oefenden, en er van zulke schutters in den ouden tijd in elke stad heel wat voorhanden waren. De begrippen „schieten” en „doel” zijn in dit verband voldoende begrijpelijk. ☒ Indien men van schutters leest, denkt men, eilacy, te zeer en te uitsluitend aan een zekere, of beter: onzekere soort van hoogst onbedreven krijgslieden, waarvan de ouderen onder ons zich het schrikwekkend en ietwat humoristisch aanzijn nog herinneren, en waarvan onze onvolprezen Schoolmeester zoo diep poëtisch zong:

Met schutterij meen ik een armee,
Gedocht in lakensche rokken.
Met een witte broek aan bij mooi weer,
En een blauwe als de lucht is betrokken.

Neen, neen, het zij met den verschuldigten eerbied voor de nog in het leven zijnde oud-schutters gezegd, deze armee was slechts een schamele ontanding, een deerniswaardige verwording der eens zoo voorbeeldige vaderlandsche schutterij. ☒ Immers oudtijds werd deze en terecht au sérieux genomen. In zijn „Tafereel der Stad Haarlem” schrijft Cornelis de Koning in verband met de Doelengebouwen, waaraan ook wij thans een artikeltje wijden, over de schutterij in den ouden tijd met edelen lof. Omtrent den oorsprong dezer wapenbroedersschappen heet het daar: „De behoefte, om zijn onderdanen in den wapenhandel te oefenen ten einde weerbaar te zijn tegen de invallen der Noorsche roofhorden, bracht onze oude landsheeren en vooral Graaf Dirk II ertoe, in de steden schutterijen op te richten. Zoodanig ene schutterij had men ook in deze stad (Haarlem dus), en ofschoon de oorsprong onzer stedelijke schutterijen wel niet van de 10^e eeuw dagteekent, is zij echter sedert overouden tijd een der steunpilaren geweest voor de rust der stad en de veiligheid harer inwoners. ☒ Zoodanige schutterijen, in alle steden van Holland opgericht, noemde men „de senuwen ende de magt van het gemeijne beste”. Zij waren verdeeld in die van den Kruisboog en die van den Handboog, naar den vorm van de wapens, welke zij vóór de uitvinding van het buskruit voerden en die zij later met het schietgeweer of vuurroer verwisselden. Als een erekleed droegen zij vanouds, „om hen van 't gemeijne volk te onderscheiden”, tweekleurige rokken met een zilveren teeken of uitmonstering, naar de wapenschilden der steden. Na de invoering van het vuurroer werd het dragen der tweekleurige wapenrokken afgeschaft, doch het zilveren

teeken bleef in gebruik en werd altoos als een eere-teeken aangemerkt en als zoodanig gedragen. Van welk nut deze schutterijen meermaals waren, is algemeen bekend. Ook blijkt uit artikel acht van de Unie van Utrecht, dat men in die dagen reeds in het denkbeeld verkeerde, dat de burgers tot de verdediging des vaderlands verplicht zijn, want „zij moesten allen van achttien tot zestig jaren oud, worden opgeschreven, opdat men bij de eerste samenkomst der bondgenooten daarop nader zou kunnen besluiten.” Volgens artikel Drie der Unie moesten de provinciën elkaar met lijf en goed bijstaan en moesten, volgens artikel vijf, alle schutterijen dit bezweren. Oudtijds

moesten de schutterijen, zoowel als de gilden, in zaken de Regeering betreffende geraadpleegd worden, want zij werden bij besluit der Staten in 1582 daarvan uitgesloten, „ten ware met toestemming der Staten tot het tegendeel wierde besloten.” Later heeft Middelburg haar geraadpleegd bij de verheffing van Prins Willem I; ook kon Amsterdam tot die verheffing niet besluiten zonder alvorens de Schutterij, benevens de voornaamste burgers, daarin te hebben gekend en geraadpleegd.” ☒ Genoeg, — wij hopen niet meer dan genoeg, vriendelijke lezer, — om u er nogeens aan te herinneren hoe een schutter in den ouden tijd een persoon van beteekenis was. Thans een en ander over den oorsprong der schuttershuizen of Doelens. ☒ Deze stad- en landverdedigers moesten natuurlijk voldoende geoefend zijn. En daar de overheid wel inzag, dat zulke oefeningen en oefeningetjes toch nooit het ware konden zijn, zorgde zij voor de stichting van huizen, waar de mannen op vaste tijden zich konden oefenen, en — getuigen de monumentale doeken onzer Schuttersmaaltijden, — ook genoegelijk konden samenzijn. ☒ Zulk een schuttershuis of Doelen, — wij ontleenen dit aan F. Allan's „Geschiedenis en beschrijving van Haarlem”, — vond men hier ter stede in de Gasthuisstraat; dat was de Stads- of Cluveniers-doelen, die ook wel de Nieuwe Doelen werd genoemd, omdat deze,

Foto C. Steenbergh.
DE STADSDOELENTE HAARLEM.
ZIJDEUR IN DE LUITESTEEG.

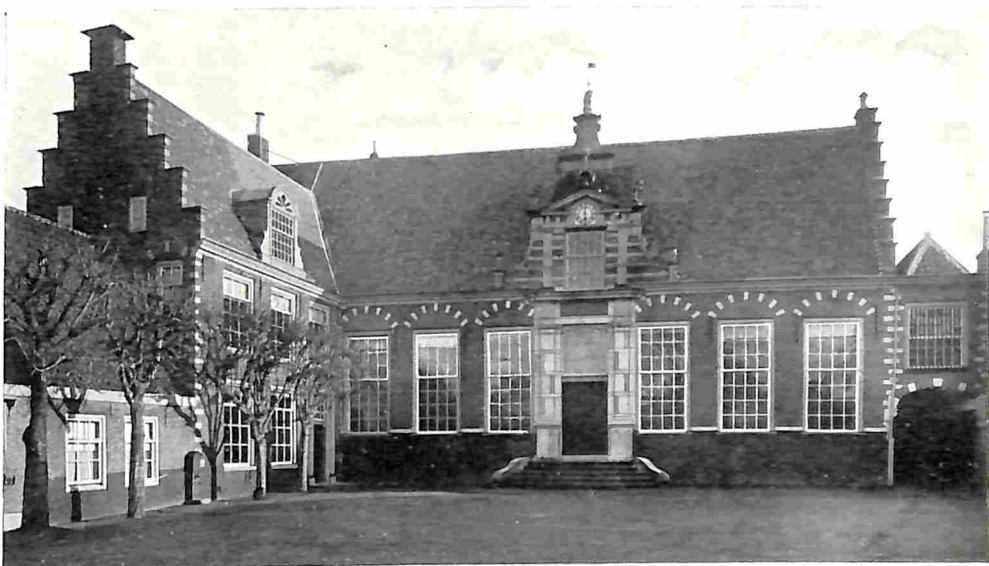

Foto C. Steenbergh.

DE STADSDOELEN TE HAARLEM.
HOOFDGEBOUW AAN DE BINNENPLAATS.

gebouwd in 1562, jonger was dan de „Doelen van de oude Schuts”, aan de Ramen, die bij den vreeselijken brand van 1576 een prooi der vlammen werd.” (Deze brand was geweldig; hij ontstond tijdens een hevigen storm, en verwoestte 449 huizen, de Sint-Gangolfskerk, het Sint-Elisabethsgasthuis in de groote Houtstraat, het oude Gasthuis op de Botermarkt, het Klooster der Barrevoeterzusters, het Sint Maarten- of Brouwershofje, en bovengenoemde Doelen aan de Ramen).

☞ „Men ziet nog boven de Poort, en zoo ook boven een zijdeur, twee kruislings liggende geweren of kolven. Of die krijgstris-tributen er reeds in 1562 zijn geplaatst, meenen we te moeten betwijfelen, daar men boven de Poort het jaartal 1612 en boven de zijdeur het jaartal 1615 leest, welke cijfers vrij waarschijnlijk betrekking hebben op een of andere verandering of verbouwing, welke toen wellicht heeft plaats gehad.” (Elders vinden wij dan ook dat dit gebouw in 1612 door Lieven de Keij vernieuwd en uitgebreid werd.) ☞ Wanneer men door de schilderachtige poort aan de Gasthuisstraat binnentreedt, komt men op de ruime Schuttershof of „plaetse.” Daaraan ligt het fraaie hoofdgebouw met zijn nobelen gevel. Tusschen de eenvoudig en mooi aansluitende vensters vindt men de middenpoort met Dorische pilasters en een fries met een opschrift uit het beleg:

Ao. 1572 quam hier de Spaense vyant,
Die met ons als met Naerden meende
te leve;
Wij weerstonden hem vroom, vechten-
derhant,
Maer door hongersnoot mosten wij 't
opgeve.

☞ Daarboven een topvenster en daarboven een wijzerplaat, een klokkestoeltje met ijzeren bekroning, een fraaien topilaster. ☞ Voor de deur ligt een breede arduinstenen trap met zware ijzeren leuning. Het geheel maakt een stemmigen en toch monumentalen indruk. Tot het schilderachtige draagt niet weinig bij de haaksch op bovengenoemd gebouw staande zijbouw die evenals het hoofdgebouw een sierlijken trapgevel aan den zijkant heeft, en het stemmige huis van den concierge, waarvoor in zijn geheel een rij leiboomen staat. ☞ Het inwendige van het gebouw toont maar weinig meer van vroegere grootheid. Het meest aantrekkelijk is de groote of Schutterszaal, waar een schouw, op twee arduinen pilasters rustend, het volgend gedicht draagt:

Soo wat Coopmanschap datter geschiedt
binnen dit Schuttershof,
Die maeck 't sanderen daechs mette
wijncoop of. A. 1627.

☞ Opvallend is ook aan een der wanden een arduinen gedenksteen, daar geplaatst ter herinnering aan den manhaftigen bevelhebber der stad, Ripperda, die de verdediging der veste tijdens het beleg van 1572/73 voerde. ☞ Deze gedenksteen werd uit dankbaarheid geplaatst door de Rederijkerskamer „De wijngaardranken.” Hij draagt het opschrift: Ter gedachtenis van Ripperda en Haarlems Burgerij. 1572 en 1573. De Rederijkkamer De wijngaardranken 1830. In deze zaal heeft Ripperda tijdens de belegering der stad in 1572 de gewapende burgerwacht en de burgerij bijeengeroepen en hen moed ingesproken en tot dapper verweer gemaand. ☞ Boven vinden we de zoogenaamde Krijgsraadskamer, waar ook al niets bijzonders ons opvalt, tenzij dan een gebeeldhouwde schoorsteenmantel. ☞ De groote beneden-

zaal staat nu vol met gymnastiek-instrumenten. De leerlingen van gymnasium en eenige andere scholen oefenen zich daar in het edele turnen. Ook houdt de burgerwacht er schietoefeningen. En zoo is dan thans toch nog de traditie van het gebouw min of meer gehandhaafd: de lichamelijke ontwikkeling wordt er ook nu nog beoefend. En de weerbaarheid aangekweekt. ☞ Nu nog een paar aanteekeningen over den Sint Jorisdoelen in de Groote Houtstraat, waar de mannen

van den „ouden Schuts”, daareven genoemd, heentrokken, nadat hun eigen gebouw op de Ramen verbrand was. Deze werd nu de *Nieuwe Doelen* genoemd en de *Stadsdoelen* heette nu *Oude Doelen*. ☞ Deze nieuwe of Sint Jorisdoelen werd in 1592 gebouwd, ter plaatse van het klooster van Sint Michel (1416), in 1707 tot Proveniershuis en later tot Oudemannenhuus ingericht, wat het bleef tot 1866. Later werd het gebouw tot verschillende doeleinden gebezigd. Zoo is het thans in gebruik bij het stads-armbestuur, weldadigheid naar vermogen en eenige andere dergelijke instellingen van algemeen nut. De groote benedenzaal herinnert, zij het vagelijk, toch ook op zekere wijze aan het verleden. Ik vond haar als het ware gemeubeld met muziekinstrumenten van allerlei aard. Het is n.l. hier, dat de Haarlemsche Orkestvereniging hare repetities houdt, en een sfeer van feestelijkheid en muziek, die de traditie van dit huis is, als het ware nog doet natrillen. ☞ Veel moois te zien is er hierbinnen ook al niet. Een gesneden trapleuning, een oude eiken zoldering, een schouw met een haardplaat . . . hier en daar even, blijft in de leege, doodsche ruimten de blik op een herinnering aan vroeger glorie rusten, maar het is heel, heel zeldzaam. ☞ Het gebouw bestaat uit vier vleugels, die om een binnenplaats zijn opgetrokken. Van den voor-gevel aan de Groote Houtstraat is het benedendeel allerdeerniswaardigst verminkt. Het bewaarde bovengedeelte is echter nog alleszins het bezien waard. Heel mooi is de trapsgewijs gemetselde top met de obelisken weerzijds, en de sierlijke vleugelstukken tegen de hooge trappen. In den top een fraaie nis onder drie onderling verbonden bogen. De vensters doen zeer mooi tusschen het met hardsteenen banden onderbroken metselwerk. ☞ De poort, wat verderop zuidelijk gelegen, heeft weinig opvallends. Ze is gebouwd van zware, vooruitspringende blokken van bergsteen. Vroeger was de poort wel wat fraaier; zij was n.l. gedekt met een gesloten fronton, waartusschen Sint Joris met den Draak was afgebeeld. Deze poort geeft toegang tot den tuin van het Proveniershuis, een innig en lief plekje, daar met den aardigen tuin en de schilderachtige huiskens rondom, dubbel aantrekkelijk als tegenstelling van het groote-stadsrumoer van den drukken verkeersweg, die er vlak langs henen loopt: de Groote Houtstraat. ☞ Ziet hier, lezeressen, lezers, eenige korte, vluchtige beschouwinkjes over de overblijfselen van twee instellingen, die eens tot de glorie der Spaarnestad bijdroegen, doch thans vrijwel onopgemerkt daar staan temidden van de groeiende en drukker en z.g. moderner wordende stad. Misschien hebben deze regelen de belangstelling van enkelen voor deze vergeten plekjes opgewekt, en gaat een enkele onzer lezers ze eens bezien, die achteraf gelegen en halfvergeten monumenten van het verleden. Ze zijn het waard.

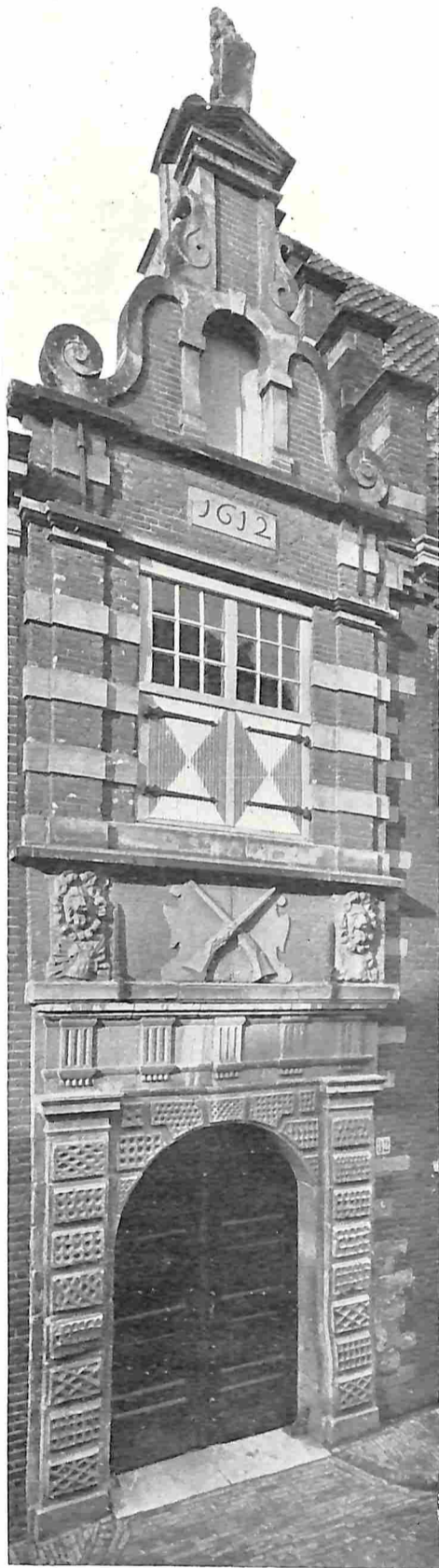

Foto C. Steenbergh.
DE STADSDOELEN TE HAARLEM.
POORTGEBOUW IN DE GASTHUISSTRAAT.

gen, doch thans vrijwel onopgemerkt daar staan temidden van de groeiende en drukker en z.g. moderner wordende stad. Misschien hebben deze regelen de belangstelling van enkelen voor deze vergeten plekjes opgewekt, en gaat een enkele onzer lezers ze eens bezien, die achteraf gelegen en halfvergeten monumenten van het verleden. Ze zijn het waard.

Van Menschen en Dieren.

10) door G. D. ROBERTS

H IJ keek onrustig over zijn schouder naar den donkeren rand van pijnboomen, waaruit hij gekomen was, stond langzaam op, liep onverschillig langs ze heen en draafde verder naar den rand van het meer. Hun scherpe oogen, die hem nauwlettend volgden, zagen hoe hij in angstige vlucht ventre-à-terre wegrende, zoodra hij de bescherming van het oeverriet bereikt had. Het gezicht van die plotselinge vertwijfeling bij een dier zoo slim als de vos, maakte ze angstig, al verzetten zij er zich nog zoo tegen. Ze hadden al veel vossen gezien, maar nog nooit een vos, die zoo vreemd deed. Wat had hij van ze gewild? Waarom had hij ze zoo onderzoekend aangekeken? En dan, waarom was hij gevlucht? Zij rilden, drukten zich vaster tegen elkaar aan, draaiden hun zware lichamen om tot zij het glinsterende water den rug toekeerden en staarden spiedend in het dichte woud, waar de vos zoo vreemd naar gekeken had. Die sombere uitgestrektheid van denne- en pijnboomen was hun thuis, hun veilige, vertrouwde schuilplaats; maar nu voelden zij er zich niet gerust, wantrouwden zij ze. Welk verraad kon die stille duisternis voor ze verbergen? De oogen der elanden, hoe scherp ook, konden niets ontdekken. Maar even later vingen hun groote ooren, vragend stijf vooruitgestoken, een uiterst flauw geluid op, dat over de uitgestrekte vlakten tot hen kwam. Het leek bijna op het loopen van talrijke pooten. Dan hier, dan daar, uit de somberheid van sommige plaatsen waar een dieper duister heerschte, blonk een groenachtig schijnsel, punten vaal licht, die oogen konden zijn. Ten slotte bereikte een briesje, een uitademing van het woud, zoo zwak, dat het zelfs de lange haarbossen die van den hals van het mannetje neerhingen, niet deed trillen, hun opengespalkte neusgaten. Het was een geur dien ze niet kenden, maar die hun onbeschrijfelijk onheilspellend toescheen. Er lag een bedreiging in opgesloten, die ze angst aanjoeg. Verontwaardigd en bevreesd liepen zij langzaam achteruit, zij aan zij, het water in, steeds hun oogen op het bosch gericht houdend. Toen draaiden zij plotseling om en zwommen weg in den oranje gloed, trachtend de beschutting van het ver-verwijderd, tegenoverliggend strand te bereiken.

II

Er waren acht reusachtige wolven bij den troep en één wolvin, veel kleiner en tenderder, die niettemin een zeker gezag over de anderen scheen uit te oefenen. De acht waren zulke angstaanjagende gestalten als men nooit verwacht zou hebben in het Oosten van het land te vinden; want zij behoorden tot het geweldige ras der poolwolven van Alaska, met lange koppen, zware schouders, breede schedels, gewelfde borsten en elk voor zich sterk genoeg om in één beet den hals van een rendierenwifje te verscheuren en haar te overmeesteren op haar vlucht. En toch hadden ze, op één uitzondering na, nooit Alaska gezien, of een vluchtend rendier, of de woeste rivieren, die noordwaarts stroomden, of de eeuwige sneeuw der bergtoppen. Zij waren zuidelijk van de St. Lawrence geboren, in de kleinere, minder woeste bosschen van Noord-Vermont, en zij hadden zich noordoostwaarts verplaatst op zoek naar uitgestrekter gebieden. Dat zoo een groote en woeste troep in het geordende Oosten leefde, was op de volgende manier tot stand gekomen. Eenige jaren geleden was in een dorpje in Noord-Vermont een prachtige wolf uit een

Foto C. Steenbergh.

TUIN VAN HET PROVENIERSHUIS, GEZIEN VAN HET ST. JORIS-DOELENGEBOUW TE HAARLEM.

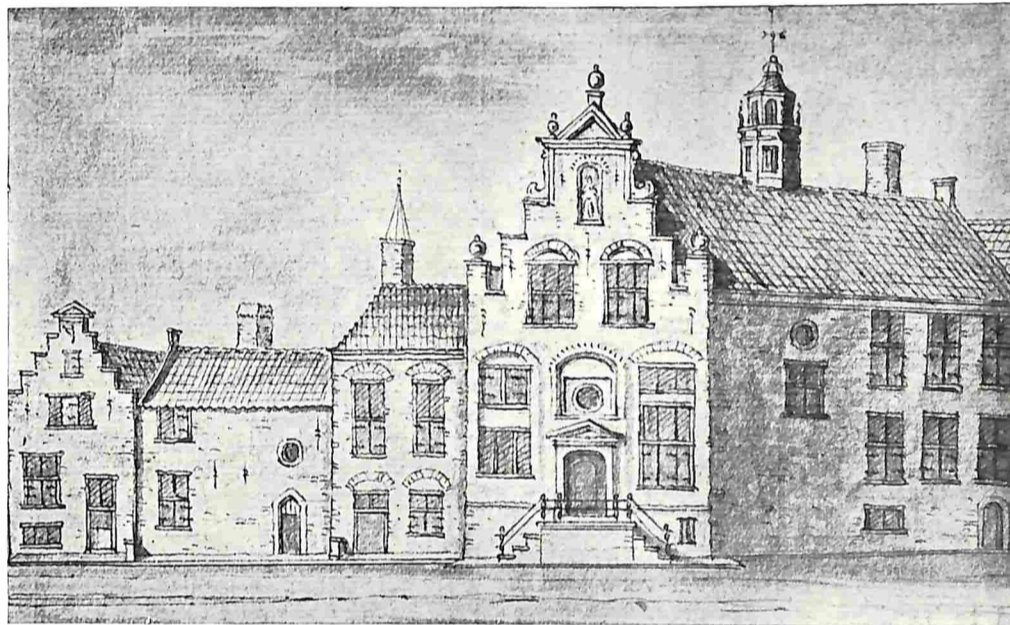
rondreizend circus ontsnapt. Gedurende een aantal dagen was met veel rumoer naar hem gezocht. Maar het was een sluw dier. Onvermoeibaar zette hij zijn afstandvervlindenden galop voort, tot hij vele mijlen gebracht had tusschen zich en zijn vervolgers, en een bosch had gevonden dicht genoeg om zich er in te verbergen. Hij had, met verstandige voorzichtigheid, alleen gejaagd op herten, hazen en andere in het wild levende dieren, en zich onthouden van iedere prooi, waarvan hij dacht, dat ze onder bescherming der menschen leefde. Dank zij deze voorzichtigheid, vermoedde niemand zijn bestaan. Na een tijdje vond hij in de buurt van een dorp een zwaar gebouwde, wolf-achtig-uitziende bastaard met het bloed van wolfhond en jachthond in haar aderen, en het was hem niet moeilijk gevallen haar over te halen haar baas te verlaten en het leven in de vrije natuur te beginnen, waarnaar zij steeds onbewust verlangd had. Zij had getrouw aan zijn zijde gejaagd en hem twee nesten jongen geschonken — zwaar gebouwde dieren, die even groot en woest werden als hun vader, maar veel minder slim en veel kwaadaardiger van aard, iets wat vaak voorkomt bij zoo'n kruising. Zij gehoorzaamden hun vader en aanvoerder, omdat zij bang voor hem waren en zijn meerderheid gevoelden, en zij hadden grooten eerbied voor de plotselinge en heftige woede-uitbarstingen van hun tengere moeder. Maar naarmate zij ouder

Foto C. Steenbergh.

HET GEBOUW VAN DEN ST. JORISDOELEN, AAN DEN TUIN VAN HET PROVENIERSHUIS.

werden en het wild schaarsch werd, lieten zij zich er niet van weerhouden in de nabijheid der dorpen te jagen, en zoo vestigden zij de aandacht der menschen op zich. Nadat zoo hier en daar een kalf verdwenen was, vele schapen waren opgevreten en verscheidene onschuldige honden als verdacht doodgeschoten waren, dwong de verstandige oude aanvoerder den troep bijeen te blijven en leidde hem naar het Oosten. ☞ Die tocht naar het Oosten was lang en vol gevaren. Soms was er weinig wild en bleef de troep langen tijd hongerig. Soms was het moeilijk beboschte wegen te vinden om hun aanwezigheid te verbergen en somtijds waren ze gedwongen een aanval te doen op de dorps-kudden en dan zaten alle bewoners ze achter na met een lawaai van honden, geweren en vloeken, dat zelfs den weerspanningsten jongen dieren voorzichtigheid leerde. Verscheidenen hadden kogeltjes onder hun vel, die ze deden inzien dat de omzichtigheid van hun aanvoerder gegrond was. En tegen den tijd, dat ze de woeste landen vol dennebosschen, meren en verwarde stroompjes bereikten, waar de uitloopers van Maine doordringen in New Brunswick en Quebec, hadden ze de waarde van discipline en voorzichtigheid leeren begrijpen. Het was een inval, vreeselijker dan de bewoners der wildernis zich in hun benauwdste droomen ooit gedacht hadden, die nu doordrong naar de hooggelegen vlakten benoorden de Upsalquitch en Ottanoosis. ☞ Onder de grond- en boombewoners van deze oostelijke wildernis had men nooit gehoord van zoo 'n geesel als die vlugge, verslindende bende. Er bestond wel 'n flauwe, overgeërfde herinnering aan wolven, maar die had betrekking op den kleinen wolf uit het oosten; op zijn manier moedig genoeg, maar niet waard om er een nachtmerrie van te krijgen. Geen beer of eland had ooit gelet op die kleine wolfsoort, die bovendien al een halve eeuw lang in dit gedeelte van het land uitgestorven was. Maar geruchten van dien nieuwen geesel hadden angst gejaagd in harten, die tot nu toe nimmer vrees gekend hadden, en een soort van onbestemde paniek liep voor de indringers uit langs alle woeste rivieren en verlaten hooggebergte-meren. En zoo kwam het, dat geen der groote diersoorten een tijd lang den weg der indringers kruiste. De talloze konijnen en de vele herten gaven den troep genoeg te jagen en leidden hem terzelfder tijd in hun verbaasde vlucht steeds verder oostwaarts. ☞ Maar nu waren zij aan een streek gekomen, die door beren bewoond werd, en het was onvermijdelijk dat zij ze vroeger of later ontmoetten. Eens op een dag toen de troep geluidloos het versche spoor van een hert volgde — geluidloos omdat de verstandige aanvoerder ze de noodzakelijkheid van stilte in de gevaarlijke bosschen hunner afstamming geleerd had en ze zelden geluid gaven, behalve als de drang van de volle maan ze er onweerstaanbaar toe drong — liepen ze bijna tegen een groot zwart dier aan, dat dwars op hun weg stond aan een verrotten boomstam te klauwen. Oogenblikkelijk hielden zij hun loop in, vormden een halven cirkel om hem heen en bleven afwachtend stil staan, terwijl het haar op hun gebogen nek en schouders steil recht op ging staan. ☞ De beer was even verbaasd als zij. Het was een oud, eenzaam, kwaadaardig exemplaar van deze zoo individualistische diersoort, die nooit iets gehoord of vermoed had van deze vreeselijke indringers van gekruist ras, en die, al had hij het nog zoo goed geweten, er geen aandacht aan zou hebben geschonken. Hij was er geen dier naar, om zich bang te laten maken. Zich snel omdraaiend ten einde de indringers te kunnen aanzien, ging hij recht op zitten, liet een diep gebrom

HET OUDE STADHUIS VAN ENKHUIZEN OMSTREEKS 1650.

achter in zijn keel hooren, lichtte een grooten poot op, zoodat de lange uitgestrekte nagels zichtbaar werden en keek, met gebogen hoofd, zijn vijanden onbevreesd aan. Hij was bereid te vechten, onverschillig hoe het zou afloopen. Hij was anderzijds even bereid niet te vechten, mits men hem op geen enkele wijze lastig viel. Hij had het te druk met rupsen en bessen en verrotte stukken hout om er een oogenblik aan te denken een gevecht uit te lokken, alleen maar om te vechten. ☞ De wolven hadden geen honger en ze zagen wel in, dat de beer geen gemakkelijke prooi zou blijken. Besluiteloos, niet wetend wat te doen, wachtten zij tot hun aanvoerder het teeken tot den aanval zou geven. Maar hun leider, die met de tong uit den bek in het midden van den halven cirkel en iets meer naar voren zat, toonde heelemaal geen haast om te beginnen. Hij bestudeerde den vijand en wachtte om te zien wat die zou doen. Zoals een zoo behoedzaam aanvoerder betaamde, had hij de gave van het geduld. ☞ Dat was een gave, die de beer niet bezat. Na korten tijd kwam hij blijkbaar tot de overtuiging, dat de magere vreemdelingen geen plan hadden hem te storen bij het zoeken naar larven, en wendde hij zich weer naar het blok, waarvan hij een heelen kant met één ruk van zijn grooten voorpoot afrukte. ☞ Op datzelfde oogenblik schoot de driftige kleine teef vooruit als een slang, en beet in zijn achterpoot, in de hoop de pees door te bijten. Maar de beer keerde zich zoo bliksemsnel om, te gelijker tijd naar haar slaande, dat ze slechts een bekvol haren te pakken kreeg en den scheurenden slag slechts kon ontkomen door zich achterover te werpen als een losgelaten veer. Een lange, roode wonde op haar zijde toonde aan, dat zij niet ongedeerd ontkomen was. ☞ Het eerste oogenblik na haar onbesuisden aanval rukte de heele troep vooruit; maar toen de leider zag, dat zijn vijfde ontkomen was, bleef hij plotseling staan en trachtte door een scherp kreet zijn volgelingen tot staan te brengen. Zij gehoorzaamden, omdat ze zagen met welk soort van vijand ze te doen hadden. Maar één, de vurigste, was te ver gegaan. Een zwaaiende slag trof hem dicht onder den hals. Daardoor werd hij achteruit geslingerd tusschen zijn kameraden, met gebroken ruggegraat en met een hals, opengerukt door de verscheurende ijzeren klauwen. Toen hij daar lag, stuiptrekend en kwijlend, bezag de aanvoerder hem onderzoekend en nam spoedig een besluit. Het diende nergens toe den troep er aan te wagen en misschien gedeeltelijk te laten uitroeien door zoo 'n geweldigen tegenstander, terwijl hun aangewezen prooi vlak bij was en zij niet gedreven werden door langdurigen hongersnood. Hij riep den troep streng tot de orde en leidde hem in galop zijwaarts, vond 'n honderd meter verder het spoor van het hert terug, en liet het lichaam van het slachtoffer liggen zonder zich verder om zijn lot te bekommeren. Toornig brommend keek de beer ze achterna tot ze uit zijn gezicht verdwenen waren. Toen liep hij schommelend naar het lijk, besnoof het, keerde het met zijn poot om en ging kalmpjes terug naar zijn boomstam om naar rupsen te zoeken. Hij had geen trek in wolf of hond. ☞ Intuschen draafde de troep, woedend en verbaasd, verder en doodde na eenigen tijd het hert. Zich te goed doend aan het warme wild, zetten zij zich over hun nederlaag heen en hadden zij spoedig hun verloren makker vergeten. Maar zij hadden een nuttige les geleerd. ☞ Twee dagen later bereikten de wolven het onbeschermd meer en keken zij uit de donkere eland, dien ze ooit gezien hadden.

(Wordt vervolgd).